

EĞİTİMDE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ

Editör

Prof. Dr. Yusuf CERİT

ISBN: 978-625-7813-58-7

Redaksiyon
Şerife KESKİNEL

Editör
Prof. Dr. Yusuf CERİT

Kapak
Bülent DURSUN

Mizanpaj
Burhan MADEN

Baskı ve Cilt:
Tarcan Matbaacılık
İvedik Caddesi No:417/A
Yenimahalle/Ankara
Eposta: tarcanctp@gmail.com
Tel: 0312 3843435
Matbaa Sertifika No: 47663

Birinci Baskı: 2021

ASOS YAYINLARI
Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu
Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ
e-posta: asosyayinlari@gmail.com
web: www.asosyayinlari.com
Tel: 0532 643 75 23
Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Tüm bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.
Bu yayın **SOBIAD** tarafından indekslenmiştir.
Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

EĞİTİMDE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ

Editör

Prof. Dr. Yusuf CERİT

EĞİTİMDE ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ
Editör: Prof. Dr. Yusuf CERİT

- BÖLÜM 1**   **ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ**
Prof. Dr. Yusuf CERİT
- BÖLÜM 2**   **KİŞİLİK VE DEĞERLER**
Doç. Dr. Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU
- BÖLÜM 3**   **ÖRGÜTLERDE TUTUM, DUYGU VE ALGILAMA**
Dr. Öğr. Üyesi Ümit DİLEKÇİ
- BÖLÜM 4**   **ÖRGÜTLERDE KARAR VERME**
Dr. Öğr. Üyesi Tuncay ÖZDEMİR - Prof. Dr. Yusuf CERİT
- BÖLÜM 5**   **MOTİVASYON**
Ramazan ERTÜRK - Dr. Öğr. Üyesi Nuri AKGÜN
- BÖLÜM 6**   **ÖRGÜTTE PROTOKOL, GÖRGÜ VE NEZAKET KURALLARI**
Murat ÇELİK - Prof. Dr. İbrahim KOCABAŞ
- BÖLÜM 7**   **ÖRGÜTSEL İLETİŞİM**
Prof. Dr. Kaya YILDIZ
- BÖLÜM 8**   **ÖRGÜTLERDE GRUP VE TAKIM**
Prof. Dr. Yusuf CERİT
- BÖLÜM 9**   **ÖRGÜTLERDE LİDERLİK**
Doç. Dr. Bilal Yıldırım - Dr. Pınar MERT
- BÖLÜM 10**   **ÖRGÜTSEL GÜÇ VE POLİTİKA**
Doç. Dr. Bilal YILDIRIM - İrem DEMİR ARICI
- BÖLÜM 11**   **ÇATIŞMA VE MÜZAKERE**
Dr. Öğr. Üyesi Nuri AKGÜN - Ramazan ERTÜRK
- BÖLÜM 12**   **ÖRGÜT YAPISI**
Dr. Öğr. Üyesi Şenyurt YENİPİNAR
- BÖLÜM 13**   **ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE İKLİMİ**
Doç. Dr. Süleyman GÖKSOY
- BÖLÜM 14**   **ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM**
Dr. Öğr. Üyesi Nuri AKGÜN - Mahmut Remzi SOYSAL

İçindekiler

ÖN SÖZ 23

BÖLÜM 1

ÖRGÜTSEL DAVRANIŞ KAVRAMI 27

Yusuf CERİT - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....27

Özet.....27

1. Giriş 28

2. Örgütsel Davranış Kavramı.....30

2.1. Örgüt Kavramı 30

2.2. Örgütsel Davranışın Tanımı 33

2.3. Örgütsel Davranışın Kapsamı.....36

2.3.1. Bireyler.....36

2.3.2. Takımlar 37

2.3.3. Örgütler 38

2.3.4. Çevre 38

2.3.5. Kültür.....39

2.4. Örgütsel Davranışın Önemi 40

2.4.1. İş Yerinde.....43

2.4.2. Bireysel Gereklilik.....44

2.5. Örgütsel Davranışa Katkı Yapan Disiplinler 47

2.5.1. Psikoloji 47

2.5.2. Sosyal Psikoloji 48

2.5.3. Sosyoloji.....48

2.5.4. Politika Bilimi 49

2.5.5. Antropoloji.....51

2.5.6. Sınır Bilim.....51

3. Örgütsel Davranışın Tarihsel Gelişimi 52

3.1. Klasik Yönetim Yaklaşımları 52

3.1.1. Bilimsel Yönetim Yaklaşımı 52

3.1.2. Yönetim Süreçleri.....53

3.1.3. Bürokrasi Yaklaşımı 55

3.2. Neoklasik Yönetim Yaklaşımlar.....56

3.2.1. İnsan İlişkileri Yaklaşımı	57
3.2.2. Davranış Bilimi Yaklaşımı.....	59
3.2.3. X ve Y Teorisi	59
3.2.3.1. X Teorisi	59
3.2.3.2. Y Teorisi	60
3.3. Modern Yönetim Yaklaşımları	61
3.3.1. Sistem Yaklaşımı.....	61
3.3.2. Durumsallık Yaklaşım	62
4. Örgütsel Davranış ve Yönetim	62
4.1. Yönetimsel İşlevler	63
4.2. Yönetimsel Roller.....	65
4.3. Yönetimsel Beceriler	67
5. Örgütsel Davranışın Karşılaştığı Güçlükler	68
5.1. Küreselleşme.....	68
5.2. Teknolojik Değişim	69
5.3. İş Gücü Çeşitliliği.....	71
5.4. Müşteri Hizmetlerinin Geliştirilmesi.....	72
5.5. İş-Yaşam Dengesini Sağlama.....	72
5.6. Olumlu Bir Çalışma Ortamı Oluşturma.....	73
6. Örgütsel Davranış Modelleri	73
6.1. Otokratik Model.....	74
6.2. Koruyucu Model.....	74
6.3. Destekleyici Model	75
6.4. Meslektaşlar Arası İşbirliği Modeli (Collegial Model).....	76
6.5. Sistem Modeli	77
7. Sonuç	78
Tartışma Soruları	79
Önerilen Okumalar	79
Kaynakça	79

BÖLÜM 2

KİŞİLİK VE DEĞERLER 83

Meltem AKIN KÖSTERELİOĞLU - *Amasya Üniversitesi*

Bazı Temel Sorular.....	83
Özet.....	83
1. Giriş	84

2. Kişilik Tanımı	85
2.1. Kişiliğin Temel Unsurları.....	87
2.2. Kişiliği Belirleyen Faktörler.....	90
2.2.1. Kalıtım	90
2.2.2. Çevre	90
2.2.3. Kişi-Durum Etkileşimi	91
2.3. Kişilik Kuramları.....	92
2.4. Kişilik Özellikleri	93
2.4.1. Myers –Briggs Tipi Gösterge (MBTI)	94
2.4.2. Beş Faktör Modeli	95
2.5. Örgütsel Davranışı Etkileyen Temel Kişilik Özellikleri	99
2.6. Kişilik Türleri.....	105
2.6.1. Proaktif Kişilik.....	106
2.7. Kişinin İşi ile Uyumu	107
3. Değerler	109
3.1. Örgüt Açısından Değerlerin Önemi	113
3.2. İş Değerleri.....	115
4. Kişilik Özellikleri ve Değerler	117
5. Sonuç	119
Tartışma Soruları	120
Önerilen Okumalar	120
Kaynakça	121

BÖLÜM 3

ÖRGÜTLERDE TUTUM, DUYGU VE ALGILAMA 125

Ümit DİLEKÇİ - Batman Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	125
Özet.....	125
1. Giriş	126
2. Örgütlerde Tutum	126
2.1. Tutum	127
2.2. Örgütlerde tutum.....	129
2.3. Eğitim Örgütlerinde Tutum	130
3. Örgütlerde Duygu.....	132
3.1. Duygu.....	133
3.2. Örgütlerde Duygular.....	134

3.3. Eğitim Örgütlerinde Duygular	136
4. Örgütlerde Algılama	140
4.1. Algı ve algı yönetimi	140
4.2. Örgütlerde Algı ve Algı Yönetimi	142
4.3. Eğitim Örgütlerinde Algı ve Algı Yönetimi	143
5. Sonuç	145
Tartışma Soruları	146
Önerilen Okumalar	146
Kaynakça	146

BÖLÜM 4

ÖRGÜTLERDE KARAR VERME.....159

Tuncay ÖZDEMİR - Yusuf CERİT - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	159
Özet.....	159
1. Giriş	161
2. Karar Verme Kavramının Tanımı.....	164
4. Karar Vermenin Önemi	169
5. Karar Türleri.....	171
6. Karar Verme Modelleri.....	172
6.1. Rasyonel Karar Verme Modeli.....	173
6.2. Sınırlı Rasyonellik Modeli	174
6.3. Sezgisel Karar Verme Modeli.....	176
6.4. Çöp Kutusu Karar Verme Modeli.....	177
6.5. Politik Karar Verme Modeli	178
7. Karar Verme Sürecinde Karşılaşılan Yanılgılar.....	180
7.1. Karar Kısa Yolları (Heuristics)	180
7.2. Aşırı Güven Yanılgısı	183
7.3. Doğrulama Yanılgısı.....	184
7.4. Bağlılığı Artırma Yanılgısı	184
7.5. Rastlantısallık Yanılgısı.....	186
7.6. Çerçeveleme Yanılgısı	186
7.7. Riskten Kaçınma	187
7.8. Önemi Sonradan Anlama Yanılgısı.....	187
8. Karar Vermeyi Etkileyen Faktörler	188
8.1. Bireysel Faktörler	188

8.1.1. Kişilik	188
8.1.2. Cinsiyet	189
8.2. Örgütsel Faktörler	189
9. Gruplarda Karar Verme	190
10. Grup Karar Verme Teknikleri	192
10.1. Etkileşen Grup Karar Verme Tekniği	192
10.2. Beyin fırtınası Karar Verme Tekniği	193
10.3. Nominal Grup Karar Verme Tekniği	195
10.4. Delphi Karar Verme Tekniği	196
11. Karar Vermeyi Geliştirme Stratejileri	197
12. Etik ve Karar Verme	202
13. Sonuç	205
Tartışma Soruları	206
Önerilen Okumalar	206
Kaynakça	206

BÖLÜM 5

MOTİVASYON 209

Ramazan ERTÜRK - Nuri AKGÜN - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bazı Temel Sorular	209
Özet	209
1. Giriş	210
2. Motivasyon	211
2.1. İçsel Motivasyon	212
2.2. Dışsal Motivasyon	214
3. Motivasyon Kuramları	215
3.1. Kapsam (İçerik) Kuramları	215
3.1.1. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	215
3.1.2. Alderfer'in E.R.G. Kuramı	218
3.1.3. McGregor'un X ve Y Kuramı	219
3.1.4. Herzberg'in Çift Faktör Kuramı	220
3.1.5. McClelland'ın Başarı İhtiyacı Kuramı	221
3.1.6. Eğitim Örgütlerinde Yöneticiler İçin Çıkarımlar	223
3.2. Süreç Kuramları	225
3.2.1. Hedef Belirleme Kuramı	225
3.2.2. Eşitlik Kuramı-Örgütsel Adalet	228

3.2.3. Beklenti Kuramı	232
3.2.4. Pekiştirme Kuramı	235
3.2.5. Öz Yetkinlik Kuramı	236
3.2.6. Eğitim Örgütlerinde Yöneticiler İçin Çıkarımlar	238
4. Motivasyon 3.0 Modeli-Özerklik, Uzmanlaşma ve Amaç	240
4.1. Ödül ve Ceza Sisteminin (Genelde) İşe Yaramamasının Nedenleri.....	241
4.2. Ceza ve Ödül Sistemimin İşe Yaradığı Durumlar	243
4.3. Tip X ve Tip I Davranışları	244
4.4. TİP I Unsurları	245
4.5. Motivasyon 3.0 ve Eğitim Örgütlerinde Yöneticiler İçin Çıkarımlar	248
5. Sonuç	249
Tartışma Soruları	249
Önerilen Okumalar	250
Kaynakça	250

BÖLÜM 6

ÖRGÜTTE PROTOKOL, GÖRGÜ VE NEZAKET KURALLARI.....255

Murat ÇELİK - İbrahim KOCABAŞ - Yıldız Teknik Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	255
Özet.....	255
1. Giriş	256
2. Protokol.....	258
2.1. Diploması Kavramı ve Diplomatik Protokol.....	258
2.2. Protokol Kavramı, Protokolün Amacı ve Önemi	260
2.3. Protokolün Tarihçesi.....	266
3. Toplumsal Yaşamı Düzenleyen Kurallar, Görgü ve Nezaket Kuralları.....	273
3.1. Etiket	274
3.2. Nezaket.....	275
3.3. Hoşgörü, Dikkat, İncelik, Tevazu	276
3.4. Terbiye	276
3.5. Edep	276
3.6. Zarafet.....	277
4. Kamusal Yaşamı Düzenleyen Kurallar ve Protokol Kuralları	278

4.1. Hitap Kuralları	279
4.2. Selamlaşma Kuralları	283
4.3. Tanıtma ve Tanıştırma Kuralları	287
4.4. El Sıkma ve Tokalaşma Kuralları	288
4.5. El Öpme ve Yanaktan Öpme Kuralları	289
4.6. Beden Dili ve Oturma Kuralları.....	290
4.7. Dinleme ve Konuşma Kuralları	292
4.8. Teşekkür Etme ve Özür Dileme Kuralları	293
4.9. Hediye Alma ve Verme Kuralları	294
4.10. Çiçek Alma ve Verme Kuralları	295
4.11. Sosyal Yaşamda ve İş Ortamında Uyulması Gereken Kurallar ..	297
4.12. Davet ve Ziyafet Kuralları	298
4.13. Karşılama ve Uğurlama Kuralları	300
4.14. Taşıt Kuralları	301
4.15. Resmî Yazışma Kuralları.....	302
4.16. Kılık Kıyafet Kuralları	303
4.17. Netiket	305
5. Eğitimde ve Eğitim Yönetiminde Protokol, Görgü ve Nezaket Kurallarının Önemi	311
5.1. Yöneticiler İçin Kurallar	314
5.2. Öğretmenler İçin Kurallar	316
5.3. Öğrenciler İçin Kurallar	317
6. Protokol Uygulaması ile İlgili Farklı Örnekler	319
6.1. Yurt Dışı Örnekler	319
6.2. Yurt İçi Örnekler	323
7. Sonuç	325
Tartışma Soruları	326
Önerilen Okumalar	326
Kaynakça	327

BÖLÜM 7

ÖRGÜTSEL İLETİŞİM .....

Kaya YILDIZ - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	331
Özet.....	331
1. Giriş	332

2. Örgütsel İletişimin Amacı ve Önemi	337
3. Örgütsel İletişim Biçimleri	342
3.1. Biçimsel (Formel) İletişim	342
3.1.1. Dikey İletişim	343
3.1.2. Yukarıdan Aşağıya Doğru İletişim	343
3.1.3. Aşağıdan Yukarıya Doğru İletişim	343
3.1.4. Yatay İletişim	344
3.1.5. Çapraz İletişim	346
3.2. Biçimsel Olmayan (İnformel) İletişim	347
3.2.1. Dedikodu	348
3.2.2. İnternet	349
3.2.3. Söylenti	350
4. Örgütsel İletişim Ağ Modelleri	352
4.1. Merkezî İletişim Modeli (Tekerlek Modeli)	352
4.2. Zincir İletişim Modeli	353
4.3. Daire İletişim Modeli	354
4.4. Yıldız İletişim Modeli	354
4.5. Serbest İletişim Modeli	355
4.5.1. Örgütsel İletişim Araçları	356
4.6. Sözlü İletişim Araçları	356
4.7. Yazılı İletişim Araçları	359
4.8. Görsel-İşitsel İletişim Araçları	362
4.9. Sözsüz İletişim Araçları	362
5. Örgütsel İletişim Engelleri	364
5.1. Kişisel Faktörler	365
5.2. Kültürel Faktörler	365
5.3. Fiziksel Faktörler	366
5.4. Semantik Faktörler	367
5.5. Örgütsel Faktörler	369
6. Örgütsel İletişimi İyileştirme Yolları	369
7. Sonuç	371
Tartışma Soruları	373
Kaynakça	373

BÖLÜM 8

ÖRGÜTLERDE GRUP VE TAKIM 383

Yusuf CERİT - *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi*

Bazı Temel Sorular.....	383
Özet.....	383
1. Giriş	384
2. GRUP KAVRAMI	389
2.1. Grup Kavramının Tanımı	389
2.2. Grup Oluşturmanın Nedenleri	393
2.2.1. Bireylerin Gruplara Katılma Nedenleri	393
2.2.2. Örgütlerin Grup Oluşturma Nedenleri	394
2.3. Grup Gelişiminin Aşamaları	396
2.3.1. Beş Aşamalı Grup Geliştirme Modeli	396
2.3.2. Sona Erme Tarihi Belirli Denge Modeli (The Punctuated-Equilibrium Model)	399
2.4. Grup Yapısı	400
2.4.1. Grup Rollerini	400
2.4.2. Grup Normları.....	402
2.4.3. Statü	405
2.4.4. Grup Büyüklüğü	406
2.4.5. Grup Bağlılığı	408
2.5. Gruplardaki Potansiyel Sorunlar.....	410
2.5.1. Sosyal Kaytarma	410
2.5.2. Grup Kutuplaşması	413
2.5.3. Grup Düşüncesi.....	414
3. TAKIMLAR	416
3.1. Takım Tanımı	416
3.2. Takım ile Grup Arasındaki Farklılık	420
3.3. Takım Oluşturmanın Nedenleri	422
3.4. Etkili Takımın Özellikleri.....	424
3.4.1. Etkili Takım Oluşturabilme	425
3.4.1.1. İçerik	425
3.4.1.2. Takım Bileşimi	427
3.4.1.3. İş Tasarımı	429
3.4.1.4. Takım Süreçleri.....	430
3.5. Etkili Takımların Özellikleri.....	431

3.6. Takım Çeşitleri.....	433
3.6.1. Problem Çözme Takımları	433
3.6.2. Kendi Kendini Yöneten Takımlar	433
3.6.3. İşlevler Arası Takımlar	436
3.6.4. Sanal Takımlar	437
3.7. Örgütlerde Takımlar Yoluyla Çalışmanın Avantajları.....	439
4. Sonuç.....	441
Tartışma Soruları	442
Önerilen Okumalar	442
Kaynakça	443

BÖLÜM 9

ÖRGÜTLERDE LİDERLİK 447

Bilal YILDIRIM - Pınar MERT *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi*

Bazı Temel Sorular.....	447
Özet.....	447
1. Giriş	448
2. Liderliğin Doğası ve Liderlik Tanımları.....	448
3. Liderlik Tanımlarının Evrimi.....	450
4. Liderlik Kuramları	453
4.1. Özellikler Kuramı	453
4.2. Davranışsal Yaklaşımlar.....	453
4.2.1. Ohio State Araştırmaları	453
4.2.2. Michigan Liderlik Çalışmaları	454
4.2.3. Blake ve Mouton'un Yönetmel Şebeke Modeli	454
4.2.4. McGregor'un X ve Y Kuramı.....	455
4.2.5. Likert'in Sistem Modeli	455
4.3. Durumsal Yaklaşımları	456
4.3.1. Fiedler'in Durumsallık Kuramı.....	456
4.3.2. Yol-Amaç Teorisi	456
4.4. Modern Liderlik Yaklaşımları	457
4.4.1. Paternalist Liderlik.....	457
4.4.2. Vizyoner Liderlik:	458
4.4.3. Etik Liderlik:	458
4.4.4. Dönüşümcü Liderlik:	458
4.4.5. Ruhsal Liderlik:	459

4.4.6. Öğretimsel Liderlik.....	459
4.4.7. Kültürel Liderlik.....	460
5. Örgütlerde Liderlik	461
6. Sonuç	463
Tartışma Soruları	464
Önerilen Okumalar	464
Kaynakça	465

BÖLÜM 10

ÖRGÜTSEL GÜÇ VE POLİTİKA.....471

Bilal YILDIRIM - *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi*

İrem DEMİR ARICI - *Doktora Öğrencisi / Yıldız Teknik Üniversitesi*

Temel Sorular	471
Özet.....	471
1. Giriş	472
2. Güç ve Politika Kavramları	474
3. Güç Mesafesi	476
4. Otorite	477
5. Meşruiyet.....	478
6. Örgütsel Güç	478
7. Güç Taksonomisi	480
8. Gücün Kaynakları	481
8.1. Biçimsel (Yasal) Güç	487
8.2. Ödül-Ceza Gücü	488
8.3. Uzmanlık Gücü	490
8.4. Beğeniye Dayanan (Karizmatik) Güç.....	490
8.5. Bilgi Gücü.....	492
9. Gücün Yönetsel Kullanımı	493
10. Güç İhtiyacı	493
11. Politika	494
12. Politik Davranış	495
13. Politika ve Örgütsel Politika	497
14. Örgütsel Politikanın Ortaya Çıktığı Durumlar	501
15. Örgütlerde Sık Rastlanan Politik Taktikler	502
16. Örgütlerde Güç ve Politika Uygulamaları	503
17. Durumsallık Yaklaşımı ile Örgütlerde Güç Kullanım Süreci	504

18. Politik Etki Uyumu	505
19. Sonuç	506
Tartışma Soruları	508
Önerilen Okumalar (Alfabetik bir sıralama ile verilmeli)	508
Kaynaklar	509

BÖLÜM 11

ÇATIŞMA VE MÜZAKERE.....517

Nuri AKGÜN - Ramazan ERTÜRK - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	517
Özet.....	517
1. Giriş	519
2. Çatışma Kavramı.....	521
3. Çatışma Süreci	522
4. Çatışma Kaynakları.....	523
5. Çatışma Türleri	531
5.1. Örgüt İçindeki Yerine Göre Çatışma	531
5.2. Örgüt İşleyişine Etkisine Göre Çatışma.....	532
5.3. Örgüt İçinde Ortaya Çıkış Şekline Göre Çatışma	533
5.4. Örgüt İçinde Ortaya Çıktığı Yere Göre Çatışma	534
6. Çatışmanın Olumlu ve Olumsuz Etkileri	535
6.1. Olumlu Etkiler.....	536
6.2. Olumsuz Etkiler	537
7. Çatışma Yönetimi Stratejileri.....	538
7.1. Bütünleştirme	539
7.2. Hükmetme	540
7.3. Kaçınma	541
7.4. Uzlaşma	542
7.5. Uyma	543
8. Çatışma Yönetimi Taktikleri	544
9. Çatışma Sürecinde Müzakere	546
10. Müzakereyi Etkileyen Temel Unsurlar	549
11. Sonuç	551
Tartışma Soruları	552
Önerilen Okumalar	552
Kaynakça	552

BÖLÜM 12

ÖRGÜT YAPISI.....561

Şenyurt YENİPİNAR - Aksaray Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	561
Özet.....	561
1. Giriş	562
2. Örgüt ve Örgüt Yapısı Nedir?	563
3. Örgütü Yapılandırırken Dikkate Alınması Gereken Unsurlar	564
4. Örgüt Yapıları	574
4.1. Mekanik Örgüt	574
4.2. Organik Örgüt	575
5. Yaygın Örgüt Biçimleri	576
5.1. Basit Yapı.....	577
5.2. Bürokratik Yapı	578
5.3. Matriks Yapı.....	580
6. Yeni Örgüt Biçimleri.....	582
6.1. Sınırsız Örgüt	582
6.2. Sanal Örgüt	583
6.3. Yalın Örgüt.....	585
7. Örgüt Yapısı ve Çalışan Davranışı	586
8. Sonuç	587
Tartışma Soruları	588
Önerilen Okumalar	588
Kaynakça	589

BÖLÜM 13

ÖRGÜT KÜLTÜRÜ VE İKLİMİ 591

Süleyman GÖKSOY - Düzce Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	591
Özet.....	591
Temel Kavramlar	592
1. Giriş	592
2. Örgüt Kültürü	593
2.1. Örgüt kültürünün İşlevleri	596
2.2. Örgüt Kültürünün Unsurları	597
2.3. Örgüt Kültürünü Oluşturan Temel Unsur: Değerler	600

2.3.1. Öğretme Öğrenme Sürecinde Değerler	609
3. Kültür ve İklim İlişkisi	612
4. Örgüt İklimi.....	613
5. Okul Kültürü ve İklimi	615
6. Sonuç	617
Tartışma Soruları	619
Önerilen Okumalar	620
Kaynakça	620

BÖLÜM 14

ÖRGÜTSEL DEĞİŞİM .....

Nuri AKGÜN - Mahmut Remzi SOYSAL - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bazı Temel Sorular.....	623
Özet.....	623
1. Giriş	625
2. Değişim	626
3. Örgütsel Değişim	628
3.1. Örgütsel Değişimin Nedenleri.....	629
3.1.1. Dışsal Faktörler.....	629
3.1.1.1. Toplumsal (Sosyolojik) Faktörler	630
3.1.1.2. Teknolojik Faktörler.....	630
3.1.1.3. Ekonomik Faktörler	631
3.1.1.4. Hukuksal Faktörler.....	631
3.1.2. İçsel Faktörler	632
3.1.2.1. Büyüme	632
3.1.2.2. Performans Düşüklüğü ve Gerileme	632
3.1.2.3. Tepe Yönetimin Etkisi	632
3.1.2.4. Çalışanların Değişim İsteği	633
3.2. Örgütsel Değişim Türleri.....	633
3.2.1. Planlı Değişim-Plansız Değişim.....	633
3.2.2. Makro-Mikro Değişim.....	633
3.2.3. Zamana Yayılmış Değişim-Ani Değişim	634
3.2.4. Proaktif Değişim-Reaktif Değişim.....	634
3.2.5. Aktif Değişim-Pasif Değişim	634
3.2.6. İyileştirme Şeklinde Adım Adım Değişim-Köklü Değişim	634
3.3. Örgütsel Değişim Modelleri.....	635

3.3.1. Lewin'in Üç Aşamalı Modeli.....	635
3.3.2. Fullan Modeli.....	635
3.3.3. Kotter'ın Sekiz Aşamalı Değişim Süreci Modeli	636
3.4. Eğitim Örgütlerinde Örgütsel Değişim	637
3.5. Değişim ve Okul Kültürü	638
3.6. Örgütlerde Değişime Direnç	640
3.6.1. Değişime Direncin Nedenleri.....	641
3.6.1.1. Sosyal Nedenler	641
3.6.1.2. Ekonomik Nedenler	642
3.6.1.3. Psikolojik Nedenler	643
3.6.1.4. Örgütsel Nedenler	643
3.6.2. Değişime Direncin Üstesinden Gelme	644
3.6.2.1. Eğitim ve İletişim	644
3.6.2.2. Katılım	645
3.6.2.3. Destekleme.....	646
3.6.2.4. Pazarlık ve Anlaşma	646
3.6.2.5. Zorlama	646
3.6.2.6. Manipülasyon ve Kooptasyon	647
3.6.2.7. Ödüllendirme	647
3.7. Örgütsel Değişim ve Liderlik.....	648
3.8. Örgütsel Değişim ve Vizyon	650
4. Sonuç	651
Tartışma Soruları	652
Önerilen Okumalar	652
Kaynakça	653

ÖN SÖZ

İnsanın örgütsel etkililik açısından öneminin anlaşılmasıyla birlikte çalışanların davranışlarını anlamaya yönelik hem örgüt hem de yönetim alanında çeşitli girişimler ön plana çıkmaya başlamıştır. Örgüt içerisinde insan davranışlarını inceleyen bir disiplin olarak ortaya çıkan Örgütsel Davranış; kültürel antropoloji, siyaset bilimi, psikoloji, sinirbilim ve sosyoloji gibi sosyal bilim alanlarında üretilen bilgilerden yararlanmıştır.

Örgütsel Davranış'ın, disiplinler arası bir alan olması nedeniyle sınırlarının kesin olarak belirlenmesi güç olmakla birlikte örgütlerin dünyasının odak noktasını oluşturmaktadır. Örgüt içerisindeki insanların davranışları ve doğası, örgüt üyelerinin birbirleriyle olan etkileşimleri, gruplar ve grupların işleyişi ile örgütün doğası ve yapısı örgütsel davranışın inceleme alanı içerisinde yer almaktadır. Bu anlamda örgütsel davranış, örgütsel etkililiği artırabilmek için örgütsel işleyişi organize edebilmek ve çalışanlara yönelik olarak yapılması gereken davranışların belirlenmesi gibi konularda sistematik analizler yoluyla katkılar sunun bir alan olarak görülebilir. Bu açıdan örgütsel davranış ile bilgiler, yönetici ve çalışanlar tarafından göz ardı edilmeyecek bir noktadadır. Ayrıca öğrencilere ve birçok kişiye katkı yapan bir alan olduğu söylenebilir.

Örgütsel davranış, her alandaki örgüt yöneticileri için yönetim görevlerini etkili şekilde gerçekleştirebilmede faydalanabilecekleri bir alandır. Çalışanların yönlendirilmesi, güdülenmesi, işlerin organize edilmesi, işin niteliği ve çalışan özelliklerine göre örgüt yapısının dizayn edilmesi, takımlar arasındaki ilişkiyi organize etme ve bunlar arasında eşgüdümü sağlama gibi konularda örgütsel davranış alanında üretilen bilgilere dayalı olarak uygulamalarını şekillendiren yöneticilerin başarılı olabileceği beklenmektedir. Bu durum, mevcut yöne-

ticiler için geçerli olmanın yanında yönetici olma isteği ve potansiyeli olan kişiler açısından da dikkate değerdir. Bu kişiler, yönetici olarak çalışmaya başladıklarında, örgütte neler yapmaları gerektiği, çalışanlara nasıl davranmaları gerektiği ve bir işi nasıl organize edeceklerini bileceklerinden, başlangıçta deneyime dayalı öğrenme yerine bilgiye dayalı hareket etme fırsatına sahip olacaklardır. Bu da, bu kişilerin, maliyetli bir öğrenme olma olasılığı bulunan deneyimin ortaya çıkarabileceği olumsuzluklarla daha az karşılaşmalarını sağlayabilecektir.

Örgütsel davranış, çalışanlar açısından da önemli bilgiler sağlar. Çalışanlar arasındaki iletişim ve etkileşim süreci, takım çalışmasını düzenleme, takım halinde çalışabilme ve takım üyelerini ihtiyaç duyduğunda motive edebilme gibi örgütse davranış alanında üretilen bilgilere sahip olan çalışanlar, örgütte işlerini yapabilme ve düzenleyebilme açısından nelere dikkat etmeleri gerektiği konusunda daha bilinçli hareket etme fırsatını elde edebilirler. Bu da daha etkili bir çalışma için katkı sunabilir.

İnsanlar doğdukları andan itibaren bir şekilde örgütler içerisinde yer almakta veya örgütlerle etkileşim kurmak durumunda kalmaktadır. Bu anlamda örgüt ve örgütün işleyişini inceleyen örgütsel davranış bilgisi, insanların örgütlerle ilişkilerini nasıl şekillendirecekleri konusunda yardımcı olabilecek bir konumdadır.. Ayrıca bireyler, kişisel yaşamlarında başkalarıyla ortaklaşa bir iş yapmak durumunda kalabilirler veya bazı durumlarda işbirliği yapmaları gerekebilir. Bu durumda bireyler, nasıl hareket etmeleri veya neler yapmaları gerektiğini örgütsel davranış bilgilerine dayalı olarak şekillendirebilirler.

Eğitim örgütlerinde örgütsel davranış disiplini ile ilgili bilgilere sahip olma, yönetici ve öğretmenler açısından önemli katkılar sunabilecek bir husustur. Örgütsel davranış alanında, örgüt içerisinde insan davranışlarını anlama, açıklama ve öngörebilmeye yönelik olarak çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda ortaya çıkan bilimsel bilgiler, insan yoğun kurumlar olan eğitim örgütlerinin işleyişinin anlaşılmasında faydalı olabilir. Okullar hem örgütsel düzeyde hem de sınıf düzeyinde insan ilişkilerinin yoğun olduğu kurumlar olduğundan, örgütsel davranış bilgisine sahip olma okul yöneticileri ve öğretmenler için işlerini yerine getirmelerinde ve görevlerini nitelikli şekilde gerçekleştirmelerinde önemli katkılar sağlayabilecek düzeydedir.

Kısaca örgütsel davranış alanına ilişkin bilgiler, düzeyleri farklılık gösterse de insanların hem kişisel hem de mesleki yaşamlarını düzenleme veya karşılaştıkları sorunların çözümünde katkı sağlayabileceklerdir. Bu kitap, yukarıda belirtilen durumlar ilgili olarak yönetici, çalışanlar, öğrenciler yani bütün bireyler için gereksinim duydukları bilgileri edinmelerine katkı sunacağı düşünülen bir eserdir.

Kitap dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, örgütsel davranış alanı açıklanmaya çalışılmıştır. Örgütsel davranışın anlamı, kapsamı, tarihsel gelişimi, önemi ve yararları gibi konular açıklanarak okuyucuların örgütsel davranış alanını geniş bir bakış açısından tanımayabilmeleri sağlanmaya çalışılmıştır. İkinci bölümde, örgütsel davranışın bir inceleme alanı olan bireyi anlamaya yönelik konular yer almaktadır. Bireyler; kişilik, değer, duygu, algılama, tutum gibi kişisel farklılıkları açısından ve bireylerin nasıl motive edilebilecekleri açılarından açıklanmıştır. Üçüncü bölümde, örgütsel davranışın diğer bir inceleme unsuru olan takım ve kişilerarası ilişkiler incelenmiştir. Bu bölümde örgüt üyeleri arasında iletişim süreci, takım oluşumu ve takım çalışmasının nasıl gerçekleştirileceği, liderlik, örgütlerde güç ve politika ile örgütsel çatışma ve stres konuları açıklanmaya çalışılmıştır. Dördüncü bölümde ise örgütü tanımaya yönelik konular yer almaktadır. Örgütün yapısı, örgütsel değişim ve gelişim ile örgütsel kültür ve iklim açıklarından örgüt kavramı açıklanmaya çalışılmıştır.

Prof. Dr. Yusuf CERİT

